

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा अन्तर्गत, प्रदेश वन सेवा, स्वायल एण्ड वाटर कन्जरभेशन समूहका अधिकृत स्तर नवौ तहका
पदको खुला र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रमलाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छः

प्रथम चरण — लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क: २००

द्वितीय चरण — अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क: ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

पत्र	विषय	खण्ड	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अङ्क भार	समय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क
प्रथम	प्रशासन र व्यवस्थापन तथा सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	(क) प्रशासन र व्यवस्थापन	छोटो छोटो उत्तर	१०	१० प्रश्न x ५ अङ्क = ५० अङ्क	१:३० घण्टा	५०	४०
		(ख) सेवा, समूह सम्बन्धी सामान्य विषय	लामो उत्तर	५	५ प्रश्न x १० अङ्क = ५० अङ्क	१:३० घण्टा	५०	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय		विश्लेषणात्मक समीक्षा	४	४ प्रश्न x १५ अङ्क = ६० अङ्क	३ घण्टा	१००	४०
			विश्लेषणात्मक र समाधानमूलक उत्तर	२	२ प्रश्न x २० अङ्क = ४० अङ्क			

दृष्टव्यः

- यस पाठ्यक्रम अनुसार दुई पत्रको लिखित परीक्षा लिइनेछ ।
- माथि उल्लिखित सेवा अन्तर्गतका सबै समूह/ उपसमूहहरूको पाठ्यक्रमको प्रथमपत्र खण्ड (क) को विषयवस्तु एउटै हुनेछ, तर प्रथमपत्र खण्ड (ख) र द्वितीयपत्र सेवा, समूह सम्बन्धी पाठ्यक्रम समूह अनुरूप फरक फरक हुनेछ ।
- प्रथमपत्र खण्ड (क) को लिखित परीक्षा सेवागत रूपमा अर्थात् एउटा सेवा अन्तर्गतका समूह/ उपसमूहका लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रबाट एकैदिन वा छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट छुट्टाछुट्टै दिन पनि हुन सक्ने छ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) को परीक्षा समूह/ उपसमूह अनुसार एकैदिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ । यसैगरी द्वितीय पत्रको परीक्षा पनि समूह/ उपसमूह अनुसार एकै दिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ ।
- प्रथमपत्र खण्ड (क) को लागि एउटा मात्र उत्तरपुस्तिका हुनेछ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) र द्वितीय पत्रका प्रत्येक प्रश्नका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- यथासम्भव प्रश्नहरू नेपालको सन्दर्भमा सोधिने छन् ।
- समस्या समाधानको उत्तर आवश्यकता अनुसार निम्नानुसार चार भागमा विभाजन गरी प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।
(क) पहिलो भागमा समस्याको पहिचान ।
(ख) दोस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि मौजुदा सरकारी नीति र कार्यक्रम ।
(ग) तेस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि सुझाव ।
(घ) चौथो भागमा सुझाव कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ठोस तरिका ।
- यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू यो पाठ्यक्रम स्वीकृत हुँदा कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनुपर्नेछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति:- २०८१/०५/२६

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा अन्तर्गत, प्रदेश वन सेवा, स्वायत्त एण्ड वाटर कन्जरभेशन समूहका अधिकृत स्तर नवौ तहका
पदको खुला र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथमपत्र : खण्ड (क) : प्रशासन र व्यवस्थापन

अङ्क - ५०

१. राज्य र सरकार
 - १.१. संघीय शासन प्रणाली
 - १.२. व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध
 - १.३. सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
 - १.४. नेपालको संबैधानिक विकास र नेपालको संविधान
 - १.५. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र र अन्तरसम्बन्ध
२. सार्वजनिक प्रशासन
 - २.१. सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा
 - २.२. कर्मचारी प्रशासनका आधारभूत पक्षहरू
 - २.३. आर्थिक प्रशासन— बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
३. व्यवस्थापन
 - ३.१. व्यवस्थापनको अवधारणा
 - ३.२. व्यवस्थापनमा नेतृत्व, संगठन, उत्प्रेरणा, नियन्त्रण र समन्वयको महत्व
 - ३.३. व्यवस्थापन सूचना प्रणाली
४. विकासका आयामहरू
 - ४.१. विकास प्रशासनको अवधारणा
 - ४.२. विकासमा जनसहभागिता
 - ४.३. आवधिक योजना: लुम्बिनी प्रदेश सरकार र नेपाल सरकार
 - ४.४. दिगो विकास
 - ४.५. विकेन्द्रीकरण
 - ४.६. गरीबी निवारण
 - ४.७. सुशासन
 - ४.८. विकासमा गैरसरकारी संस्थाको भूमिका
 - ४.९. जनसंख्या र बसाँईसराई
५. लोकतन्त्र र मानव अधिकार
 - ५.१. लोकतन्त्र र समावेशीकरण
 - ५.२. कानुनी राज्य
 - ५.३. मानव अधिकार
 - ५.४. लैंगिक सवाल (Gender Issues)
 - ५.५. आरक्षण र सकारात्मक विभेद
 - ५.६. प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व
६. नेपाली समाज र यसको बनोट
 - ६.१. नेपालका विविध जात/जाति/वर्ग/समुदायहरूको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था र रहनसहन
 - ६.२. आदिवासी, जनजाति, मधेशी, दलित, अपाङ्ग र महिलाहरूको वर्तमान अवस्था, उत्थानका प्रयासहरू, समस्या, समाधान र सम्भावनाहरू

.....

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा अन्तर्गत, प्रदेश वन सेवा, स्वायल एण्ड वाटर कन्जरभेशन समूहका अधिकृत स्तर नवौ तहका
पदको खुला र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथमपत्र : खण्ड (ख) : सेवा समूह सम्बन्धी सामान्य विषय

पूर्णाङ्क - ५०

१. नीति, रणनीति र निर्देशिकाहरू

पूर्णाङ्क - २०

- १.१. लुम्बिनी प्रदेश र नेपालको चालु आवधिक योजना
- १.२. राष्ट्रिय सिमसार नीति, २०६९
- १.३. राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६
- १.४. राष्ट्रिय वृहत जलाधार व्यवस्थापन रणनीति, २०८०
- १.५. राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६
- १.६. राष्ट्रिय वन नीति, २०७५
- १.७. वन अतिक्रमण, नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन रणनीति, २०६८
- १.८. संरक्षित क्षेत्र भित्र भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण एवम् सञ्चालन सम्बन्धी कार्यनीति, २०६५
- १.९. चुरे-तराई मधेश संरक्षण तथा व्यवस्थापन गुरु योजना, २०७४
- १.१०. Nature Conservation National Strategic Framework for Sustainable Development, 2016
- १.११. Forestry Sector Strategy (2016-2025)
- १.१२. Agriculture Development Strategy, (2015-2035)
- १.१३. National Environmental Impact Assessment (EIA) Guidelines
- १.१४. Buffer-zone Management Guidelines, 1999
- १.१५. Nepal Water Plan
- १.१६. EIA Guidelines for Forestry Sector,
- १.१७. IEE Manual for Forestry Sector
- १.१८. IEE and EIA Review Guidelines for Forestry Sector
- १.१९. Nepal Biodiversity Implementation Plan
- १.२०. Poverty Reduction Strategy, 2002
- १.२१. Environmental Policy and Action Plan
- १.२२. Medicinal Plants and Non-Timber Forest Products (NTFP) Policy, 2061
- १.२३. National Biodiversity Strategy and Action Plan (2014-2020)
- १.२४. Convention on International Trades in Endangered Species (CITES) of Wild Fauna and Flora
- १.२५. Convention on Biological Diversity (CBD)
- १.२६. World Summits on Sustainable Development

२. ऐन र नियमावली

पूर्णाङ्क - ३०

- २.१. निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५०
- २.२. प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० र प्रदेश निजामती सेवा नियमावली, २०८०
- २.३. वन ऐन, २०७६ र वन नियमावली, २०७९
- २.४. प्रदेश वन ऐन, २०७८ र प्रदेश वन नियमावली, २०७९
- २.५. प्रदेश सुशासन ऐन, २०७६ र प्रदेश सुशासन नियमावली, २०७७
- २.६. आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७
- २.७. नेपाल वन सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू, २०५१
- २.८. संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५३
- २.९. मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा अन्तर्गत, प्रदेश वन सेवा, स्वायल एण्ड वाटर कन्जरभेशन समूहका अधिकृत स्तर नवौ तहका
पदको खुला र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- २.१०. वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
- २.११. प्रदेश वातावरण संरक्षण ऐन, २०७७ तथा प्रदेश वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
- २.१२. जलचर संरक्षण ऐन, २०१७
- २.१३. भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९
- २.१४. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- २.१५. निजी वन ऐन, २०४१

द्वितीय पत्र — सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय

पूर्णाङ्क: १००

खण्ड क

पूर्णाङ्क: ५०

1. Soil and Water Conservation

- 1.1. Physical and biological properties of soil and introduction to problem soils.
- 1.2. Factors responsible for soil formation and their development processes, understanding soils of Nepal.
- 1.3. Universal Soil Loss Equation and its use in predicting soil loss.
- 1.4. Concept of Geology and Geological process and understanding the Geology of Nepal.
- 1.5. Concept of Engineering Geological hazards like: landslides, floods, etc.

2 Hydrology and Watershed Management

- 2.1 Understanding Hydrology and its process.
- 2.2 Basic concepts of hydrological cycle and its relationships to watershed management
- 2.3 Integrated Sub-Watershed Management Planning (ISWMP) and its participatory application.
- 2.4 Concept of hydrograph, methods to prepare hydrograph and its importance in watershed management.
- 2.5 Basin Approach of Integrated Watershed Management
- 2.6 Participatory monitoring and evaluation of watershed management.

3 Land use

- 3.1 Define land use and explain different types of land use and their conflicts in Watershed Management in Nepal.
- 3.2 Erosion susceptibility of different land use and land systems of Nepal.
- 3.3 Sloppy Agriculture Land Technology (SALT) and its application in sustainable management of watersheds.
- 3.4 Different forms of agro-forestry practices and their roles in forest and watershed management.
- 3.5 Understanding traditional land use systems, land capability classification and their significance in land use of Nepal.

4 Soil Conservation Engineering

- 4.1 Different types of soil conservation engineering devices: gully plugging, checkdams, spill ways, chutes, embankment, spurs, contour trenching, bunding, diversion channel, shelter belt/ green belt and run -off control etc.
- 4.2 Run-off, its processes and methods for estimating run-off and the use of conservation ponds in the watersheds.
- 4.3 Ways and means to conserve water and minimize erosion in the Siwaliks.
- 4.4 Low-cost bio-engineering techniques and their application for soil conservation and river training program.

खण्ड ख

पूर्णाङ्क: ५०

5 Environment

- 5.1 Understanding Initial Environmental Examination (IEE), Environmental Impact Assessment (EIA) and Strategic Environment Assessment (SEA) and their application in the planning process.
- 5.2 Point source and non-point source of water pollution and methods to mitigate them.

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा अन्तर्गत, प्रदेश वन सेवा, स्वायल एण्ड वाटर कन्जरभेशन समूहका अधिकृत स्तर नवौ तहका
पदको खुला र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 5.3 Role of vegetation in carbon sequestration.
- 5.4 Tourism and Environment, in relation to mountaineering and trekking, and concept of Eco-tourism.
- 5.5 Highlight on the evolution of environmental assessment process in development planning.
- 5.6 Climate change and carbon trading related issues.
- 6 Planning, Research, Extension and Conservation Education
 - 6.1 Concept, importance and need for Extension and Conservation Education in Nepal.
 - 6.2 Roles and responsibilities of motivators and extension workers in watershed management.
 - 6.3 Research in watershed management in Nepal, with particular reference to Kulekhani watershed and their implications.
 - 6.4 Application and use of GIS, Remote Sensing, aerial photographs, topographical maps for delineation, measurement and assessment of watershed, natural resources.
 - 6.5 Application and use of Object Oriented Project Planning (ZOPP) Technique in participatory project formulation.
 - 6.6 Capacity building of local farmers, professionals and institutions in Integrated Watershed Management.
 - 6.7 Mitigating measures to address environmental issues.
- 7 Different issues and tools regarding natural resources Conversation
 - 7.1 Wild-life conservation issues in Nepal.
 - 7.2 NTFP, Bamboo and Rattans and income Generating Activities.
 - 7.3 Appropriate and Intermediate Technologies for Rural Development in Nepal.
 - 7.4 Sampling Technologies, Rapid Rural Appraisal and Participatory RuralAppraisal. Tools and techniques applied for socio economic studies.
 - 7.5 Medicinal and aromatic plants of Nepal.

पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति २०८१/०५/२६